

Uvod u Bibliju

Tekstovi Starog zaveta daju prikaz velikih Božjih dela koja je on učinio tokom svog bavljenja jevrejskim narodom i otkrivaju Božji plan da preko tog naroda

blagoslovi ceo svet. Starozavetni tekstovi predskazuju i dolazak Spasitelja, ili "Mesije", preko koga će Bog da ostvari Njegov plan spasenja. Tekstovi Novog zaveta predstavljaju nastavak događaja opisanih u Starom. Oni govore o dolasku tog "Mesije" - rođenju, životu, smrti i uskrsnuću Isusa Hrista. Oni dokazuju da je Isusu Spasitelj određen za čitavo čovečanstvo. Stari zavet je važan za razumevanje Novog zaveta, jer mu obezbeđuje neophodnu istorijsku i teološku pozadinu, a u Novom zavetu dolazi do ispunjenja Božjeg plana spasenja započetog u Starom.

Naziv Novi zavet se vekovima koristi za zbirku tekstova, odnosno knjiga koje sačinjavaju drugi deo Biblije, a sledi iza veće zbirke knjiga koja se zove Stari zavet. Sama reč Biblija, u stvari, i dolazi od grčke reči koja znači "knjige". Reč "zavet" je prevod pojma koji zapravo znači "savez" ili "sporazum". Ona se odnosi na Božje obećanje da će blagosloviti svoj narod. Stari zavet je zbirka tekstova o savezu koji je Bog sklopio sa jevrejskim narodom (Izraelom) u vreme Mojsija. Novi zavet je zbirka tekstova o savezu koji je Bog sklopio sa svim ljudima koji veruju u Isusa Hrista.

I. STARI ZAVET

Stari zavet je zbirka od trideset devet različitih knjiga koje su napisali mnogi autori. One su uglavnom napisane na hebrejskom jeziku, jeziku drevnog Izraela. U njima ima i nekoliko delova napisanih na aramejskom, zvaničnom jeziku Vavilonskog carstva. Neki delovi Starog zaveta napisani su pre više od tri i po hiljade godina, a prvu i poslednju napisanu knjigu deli više od hiljadu godina. U ovoj zbirci se nalaze knjige zakona, istorijske knjige, prozna i poetska dela i učenja mudrih ljudi. Stari zavet se često deli na tri glavna dela: Zakon, Proroke i Sveta pisma.

Zakon sadrži pet knjiga, koje se zovu "Pet knjiga Mojsijevih". Prva knjiga se zove Postanje, a govori o stvaranju sveta, o prvom čoveku i ženi i njihovom prvom grehu protiv Boga, o velikom potopu i porodici koju je Bog spasao za vreme tog potopa, i o nastanku izraelskog naroda, koji je Bog izabrao i dodelio mu posebnu ulogu.

AVRAAM

Bog je sklopio savez sa Avraamom, čovekom vere, obećavši mu da će ga učiniti ocem velikog naroda i da će njemu i njegovim potomcima dati zemlju Hanan. Avraam je bio obrezan u znak prihvatanja saveza, a obrezanje je potom služilo kao dokaz o savezu između Boga i njegovog naroda. Avraam nije znao kako će Bog ispuniti ono što je obećao, ali je verovao Bogu, i Bog je time bio veoma zadovoljan. Bog je rekao Avraamu da ode iz doma svog oca u Mesopotamiji da bi ga odveo ga u obećanu zemlju Hanan (koja se još zove i Palestina).

Avraamu se, kad je već bio u dubokoj starosti, rodio sin Isaak. Isaak je imao sina

Jakova, a Jakov (nazvan i Izrael) dvanaest sinova i jednu kćer. Od ove porodice je nastao narod Izrael, ali on nikad nije zaboravio svoje plemensko poreklo. On je uvek o sebi govorio kao o dvanaest plemena Izraela - potomaka dvanaest Jakovljevih sinova: Ruvima, Simeona, Levija, Jude, Dana, Neftalima, Gada, Asira, Isahara, Zavulona, Josifa i Venijamina. Tri najvažnija pretka - Avraam, Isaak i Jakov (Izrael) - poznati su i kao "očevi" ili "patrijarsi" Izraela.

Avraam je, međutim, bio "otac" i na jedan drugi način. Bog je u starom Izraelu često pozivao određene ljude da budu njegovi glasno-govornici. Ovi glasno-govornici, ili proroci, bili su Božji predstavnici među narodom. Preko proroka je Bog izraelskom narodu upućivao prekore, davao obećanja, zakone, učenja, pouke izvučene iz događaja koji su se odigrali u prošlosti, i upozorenja zasnovana na budućim događajima. Jevrejin Avraam je prvi prorok koji se pominje u Svetom pismu.

IZRAEL IZBAVLJEN IZ ROPSTVA

Jakovljeva (Izraelova) porodica je porasla i brojala je oko sedamdeset članova, njegovih neposrednih potomaka. Jedan od njegovih sinova, Josif, postao je visoki državni službenik u Egiptu. Vremena su bila teška, pa su se Jakov i njegova porodica preselili u Egipat, gde je hrane bilo u izobilju, a život lagodniji. Ovo pleme Jevreja izraslo je u omanji narod, pa ih je faraon (egipatski kralj) učinio robovima. Druga knjiga Mojsijeva, Knjiga Izlaska, govori o tome kako je Bog, posle četiri stotine godina, preko proroka Mojsija izbavio izraelski narod iz ropstva u Egiptu i poveo ih nazad u Palestinu. Cena slobode je bila visoka, a morali su da je plate Egipćani.

Faraon i sve egipatske porodice izgubili su svoje prvorođene sinove pre nego što se faraon konačno složio da Izraelce pusti na slobodu. Prvorođenci su morali da umru kako bi narod mogao da bude oslobođen - i izraelski narod se na mnogo načina toga sećao prilikom slavljenja Boga i prinošenja žrtava. Izraelski narod je bio spreman za svoje putovanje u slobodu. Opremili su se za bekstvo iz Egipta. Svaka porodica je zaklala i ispekla jagnje, a njegovom krvlju su premazali dovratka kao znak za Boga. Na brzinu su, bez kvasca, ispekli hleb i jeli.

Te noći je Božji anđeo prošao zemljom i, ako na nečijem dovratku nije bilo krvi jagnjeta, prvorođenac te porodice je umirao. Izraelski narod je bio oslobođen. Ali, kad su robovi bili nadomak izlaska iz Egipta, faraon se predomislio. Poslao je svoju vojsku da stigne robove Izraelce i da ih dovede nazad, ali Bog je spasao svoj narod. Razdvojio je Crveno more i kroz njega preveo svoj narod na drugu stranu, u slobodu, a egipatsku vojsku, koja im je bila za petama, uništio. Potom je na Arabijskom poluostrvu, na planini Sinaj, u Sinajskoj pustinji, Bog sklopio poseban savez sa Izraelskim narodom.

MOJSIJEV ZAKON

Božje izbavljenje izraelskog naroda i njegov savez s njima na Sinaju, odvojio je, kao nešto posebno, ovaj narod od svih ostalih naroda. Ovaj savez je sadržavao obećanja i zakone za izraelski narod. Deo ovog saveza, poznat kao Deset zapovesti, Bog je napisao na dve kamene ploče i predao ih narodu. Ove zapovesti sadrže osnovna načela za onaj način života koji je Bog želeo da izraelski narod vodi. One se odnose na obaveze svakog Izraelca prema Bogu, porodici i blišnjima. Deset zapovesti i ostala pravila i učenja koja su data na Sinajskoj gori postala su poznata kao "Mojsijev zakon" ili, jednostavno, "Zakon". U Bibliji, naročito u Novom zavetu, ovi pojmovi se pominju kada se misli na prvih pet

knjiga Svetog pisma, a često i na ceo Stari zavet.

Osim Deset zapovesti i drugih pravila ponašanja, Mojsijev zakon sadrži i propise o sveštenicima, žrtvama, slavljenju Boga i praznicima. Ovi propisi se nalaze u Trećoj knjizi Mojsijevoj, Knjizi Levitskih zakona. Po Mojsijevom zakonu, svi sveštenici i njihovi pomoćnici bili su iz Levijevog plemena. Ovi pomoćnici su se zvali "leviti", a najvažniji sveštenik se zvao "prvosveštenik". U Zakonu se nalaze i uputstva za podizanje Svetog šatora ("Božjeg boravišta") ili šatora sastanka i detalji iz šatora sastanka, mesta gde je izraelski narod dolazio da slavi Boga. Zakon sadrži i uputstva kako da se napravi ili pripremi sve ono što se koristi pri slavljenju Boga. Na taj način su Izraelci bili pripremljeni za podizanje Hrama, svete građevine na Sionskoj gori u Jerusalimu, gde će kasnije narod ići da slavi Boga. Propisi o žrtvama i slavljenju Boga terali su ljude da uvide da su zgrehili jedan protiv drugog i protiv Boga.

Ali oni su im, istovremeno, otvarali put ka oprostjenju i ponovnom pomirenju jednog s drugim i sa Bogom. Žrtve koje su se prinobile utirale su put boljem razumevanju one žrtve koju je Bog pripremao da bude prineta za celo čovečanstvo. Zakon je sadržavao i uputstva za slavljenje praznika. Svaki praznik je imao određeno značenje. Nekim praznicima su veselo obeležavani posebni godišnji događaji; na primer, žetvu su obeležavali Praznik prvina, Šavuot (Pedesetnica ili Praznik sedmica) i Sukot (Praznik senica). Neki praznici su služili kao spomen na sva čudesna dela koja je Bog učinio za svoj narod. Jedan od takvih praznika bila je Pasha, kada je svaka porodica nanovo preživljavala bekstvo iz Egipta.

Narod je pevao hvalospeve Bogu, klalo se jagnje i pripremao obed. Svaka čaša vina i svaki zalogaj hleba podsećali su ljude na ono što je Bog učinio da ih spase mukotrpnog i jadnog života u ropstvu. Drugi praznici su bili krajnje ozbiljni. Svake godine na Dan pomirenja, ljudi su morali da se sete svega onog rđavog što su učinili drugima i Bogu. To je bio dan tuge i nije se jelo. Ali, tog dana je prvosveštenik prinomio posebno propisane žrtve da bi "pokrio" njihove grehe, odnosno izvršio obred pomirenja za njih. Savez između Boga i Izraela bio je veoma važan piscima Starog zaveta. Gotovo sve proročke knjige i Sveta pisma zasnivaju se na činjenici da je izraelski narod, i svaki pojedinac u njemu, sklopio zaista specijalan savez sa svojim Bogom.

Zvali su ga "Božji savez" ili samo "Savez". Istorijske knjige Starog zaveta posmatraju događaje kroz prizmu Saveza: Ako su pojedinac ili narod bili verni Bogu i Savezu, Bog ih je nagrađivao. Ako su odbacivali Savez, Bog ih je kažnjavao. Bog je slao proroke da podsećaju narod na njihov savez s njim. Izraelski pesnici su radosno pevali o čudesnim delima koja je Bog činio za one koji su mu poslušni, a naricali nad mukom i kaznom koje su snalazile neposlušne. Ovi pisci su svoje poimanje dobra i zla zasnivali na učenjima iz Saveza. A kad su stradavali nedužni, pesnici su svim silama pokušavali da dokuče zašto je tako.

IZRAELSKO CARSTVO

Priča o starom Izraelu je priča o narodu koji odbacuje Boga, o Bogu koji izbavlja narod, o narodu koji se ponovo okreće Bogu, pa ga opet odbacuje. Narod je upao u ovaj začarani krug odmah pošto je prihvatio Božji savez, i to se stalno iznova dešavalo. Narod se na Sinajskoj gori složio da sledi Boga, a onda se pobunio, pa su četrdeset godina morali da lutaju po pustinji. Tek posle toga je Mojsijev pomoćnik Isus Navin uveo narod u obećanu zemlju. Posle početnog osvajanja, usledilo je delimično naseljavanje zemlje Izraela. U prvih nekoliko vekova nakon naseljavanja, narodom su

upravljale lokalne vođe, takozvane sudije.

Posle toga je narod želeo da ima kralja. Prvi kralj je bio Saul. On nije slušao Boga, pa je Bog izabrao dečaka pastira Davida da bude novi kralj. Došao je prorok Samuilo i izlio ulje na njegovu glavu, tako ga pomazavši za kralja Izraela. Bog je obećao Davidu, koji je bio iz Judinog plemena, da će budući kraljevi Izraela biti njegovi potomci. David je osvojio grad Jerusalim i proglasio ga za glavni grad i mesto gde će u budućnosti biti podignut Hram. Organizovao je sveštenike, proroke, pesnike, muzičare i pevače za službu u Hramu. Čak je i on sam napisao mnoge od pesama (ili psalama), ali Bog mu nije dozvolio da podigne Hram.

Kad je David ostario i bio na samrti, proglasio je svog sina Solomona za kralja Izraela, opomenuvši ga da uvek sledi Boga i da se drži Saveza. Dok je bio kralj, Solomon je podigao Hram i proširio granice Izraela. U to vreme je Izrael bio na vrhuncu svoje slave. Solomon je postao slavan, Izrael je postao moćan.

JUDA I IZRAEL - PODELJENO KRALJEVSTVO

Kad je Solomon umro, došlo je do građanskog rata, i narod se podelio. Deset plemena na severu uzelo je ime Izrael, a južna plemena su uzela ime Juda. Juda je ostala verna Savezu, a Davidova dinastija je nastavila da vlada u Jerusalimu dok Vavilonci nisu potpuno osvojili Judu, a njen narod odveli u izgnanstvo. U severnom kraljevstvu (Izraelu) izmenjalo se nekoliko dinastija, jer se narod nije držao Saveza. Kraljevi Izraela su u nekoliko navrata menjali svoju prestonicu, a poslednja od njih je bila Samarija. Da bi narod držali u pokornosti, izraelski kraljevi su promenili način slavljenja Boga. Izabrali su nove sveštenike i sagradili dva nova hrama: jedan u Danu (na severnoj granici Izraela), a drugi u Betelu (na Izraelovoj granici s Judom).

Izrael i Juda su vodili mnoge ratove među sobom. U ovom razdoblju građanskog rata i nevolja, Bog je Judi i Izraelu slao mnoge proroke. Neki od ovih proroka su bili sveštenici, a neki seljaci. Neki su bili kraljevski savetnici, a neki su živeli mnogo skromnije. Mnogi proroci su zapisali svoja učenja ili proroštva, a mnogi nisu. Ali, svi su oni dolazili da propovedaju pravdu, pravičnost i potrebu da se ljudi za pomoć obrate Bogu. Mnogi proroci su upozoravali da će narod biti poražen i rasejan ako se ljudi ne okrenu Bogu. Neki od proroka su imali viđenja buduće slave, ali i buduće kazne. Mnogi od njih su željno čekali vreme kada će doći novi kralj da vlada nad izraelskim kraljevstvom.

Neki su u ovom kralju videli Davidovog potomka koji će Božji narod uvesti u novo zlatno doba. Neki su govorili da će taj kralj vladati zauvek nad jednim večnim kraljevstvom. Neki su ga videli kao slugu koji će mnogo toga pretrpeti da bi svoj narod vratio Bogu. Ali, svi oni su ga videli kao Mesiju, kao onoga koga je Bog pomazao (izabrao) da donese novo doba.

UNIŠTENJE IZRAELA I JUDE

Narod Izraela nije slušao Božja upozorenja, pa je 722/721. godine p.n.e. Samarija pala pred naletima nadirućih Asiraca. Narod je odveden iz svojih domova i rasejan širom Asirskog carstva, zauvek odvojen od svoje braće i sestara u Judi. Asirci su onda doveli strance da nasele Izrael. Ovim ljudima je propovedana religija Jude i Izraela, i mnogi od njih su nastojali da se drže Saveza. Oni se kasnije pominju kao Samarićani. Asirci su pokušali da osvoje i Judu. Mnogi gradovi su pali u ruke, osvajača, ali Bog je spasao Jerusalim. Poraženi asirski kralj se vratio u svoju zemlju, i onde su ga ubila dva njegova sina. Tako je spasena Juda.

Za jedno kratko vreme, narod Jude se promenio. Neko vreme su slušali Boga, ali su i oni bili konačno poraženi i rasejani. Vavilonci su postali moćni i osvojili su Judu. Isprva su u zarobljeništvo odveli samo nekoliko najznačajnijih ljudi, a onda su se, nekoliko godina kasnije, 587/586. godine p.n.e., vratili da razore Jerusalim i Hram. Deo naroda je pobjegao u Egipat, ali je većina odvedena u roblje u Vavilon. Bog je opet poslao proroke narodu, i narod je počeo da sluša. Izgleda da je razaranje Hrama i Jerusalima uticalo na to da se ljudi zaista promene. Proroci su sve više govorili o novom kralju i njegovom kraljevstvu. Jedan od njih, Jeremija, čak je pominjao i Novi savez, koji neće biti zapisan na kamenim pločama, nego u srcu Božjeg naroda.

JEVREJI SE VRAĆAJU U PALESTINU

U međuvremenu, na vlast u Medo-Persijskom carstvu dolazi Kir. On osvaja Vavilon i dopušta Jevrejima da se vrata u svoju otadžbinu. Tako su se, posle sedamdeset godina izgnanstva, mnogi stanovnici Jude vratili kući. Nastojali su da obnove svoju državu, ali Juda je ostala mala i slaba. Narod je ponovo podigao Hram, iako on nije bio onako lep kao onaj koji je bio podigao Solomon. Mnogi ljudi su se istinski okrenuli Bogu i počeli da proučavaju Zakon, proročke knjige i druge svete tekstove. Mnogi su postali pisari i pravili su kopije Svetog pisma. Ljudi su počeli da se sastaju subotom, da bi zajedno učili, molili se i slavili Boga.

U svojim sinagogama (mestima sastanka) proučavali su Sveto pismo, i mnogi su počeli da iščekuju dolazak Mesije. Na Zapadu, u Grčkoj, Aleksandar Veliki je osvojio vlast i ubrzo pokorio ceo svet. Uveo je grčki jezik, običaje i kulturu u mnoge delove sveta. Kad je umro, njegovo kraljevstvo se podelilo, a nedugo posle toga pojavilo se jedno novo carstvo i pokorilo veliki deo tada poznatog sveta, uključujući i Palestinu, gde je živeo narod Jude. Novi vladaoci, Rimljani, često su bili veoma okrutni, a Jevreji su bili ponositi i prkosni.

U ovim nevoljnim vremenima mnogi Jevreji su očekivali da će Mesija doći još za njihovog života. Hteli su da nad vladaju samo Bog i Mesija, koga je Bog obećao da će im poslati. Oni nisu razumeli da je Bog naumio da preko Mesije spase svet, nego su smatrali da je Božji plan da Jevreje spase od sveta. Neki Jevreji su se zadovoljili samo time da čekaju Mesiju. Ali, neki su odlučili da "pomognu" Bogu. Ovi Jevreji su se zvali "zeloti". Zeloti su pokušavali da se bore protiv Rimljana, i često su ubijali one Jevreje koji su saradivali s Rimljanima.

JEVREJSKE RELIGIJSKE GRUPE

Do prvog veka pre nove ere, Jevrejima je Mojsijev zakon postao izuzetno važan. Ljudi su proučavali Zakon i raspravljali o njemu. Postojale su razlike u shvatanju Zakona, ali mnogi Jevreji su bili spremni da umru za njega. Postojale su tri glavne religijske grupe i u svakoj od njih pisari (učitelji zakona). **Sadukeji**

Jednu grupu su činili sadukeji. Njihovo ime verovatno potiče od Sadoka, prvosveštenika iz vremena kralja Davida. Mnogi sveštenici i ljudi na vlasti bili su sadukeji. Za sadukeje je u pitanjima vere bio merodavan jedino Zakon (pet Mojsijevih knjiga). Zakon je mnogo toga rekao o sveštenicima i žrtvama, ali nije govorio o životu posle smrti. Zato sadukeji nisu verovali da ljudi mogu da vaskrsnu. **Fariseji**

Druga grupa su bili fariseji. Njihovo ime dolazi od hebrejske reči koja znači "tumačiti (objašnjavati)" ili "odvojiti". Fariseji su nastojali da običan narod

nauče Mojsijevom zakonu i da im ga tumače. Oni su verovali da postoji usmeno predanje koje doseže unazad sve do Mojsijevog vremena. Verovali su da ljudi svakog pokolenja mogu da tumače Zakon u skladu s potrebama tog pokolenja. To je značilo da su fariseji kao merodavne mogli da prihvate i Proroke i Sveta pisma, pa čak i svoja sopstvena predanja, a ne samo Mojsijev zakon. Oni su se veoma trudili da se drže Zakona i svojih predanja. Zbog toga su veliku pažnju obraćali na to šta jedu i šta dotiču, i na pranje ruku i kupanje. A verovali su i da će mrtvi vaskrsnuti, jer su razumeli da mnogi proroci govore da će se to dogoditi. **Eseni**

Treća velika grupa bili su Eseni. Mnogi sveštenici u Jerusalimu nisu živeli onako kako je Bog želeo da žive. I mnoge prvosveštenike su bili postavili Rimljani, pa neki od njih nisu ispunjavali uslove propisane Mojsijevim zakonom. Zbog toga su Eseni smatrali da se Božja služba i prinošenje žrtava u Jerusalimu ne obavljaju na ispravan način, pa su otišli da žive u Judejskoj pustinji. Osnovani su zajednicu u koju su mogli da uđu i da u njoj žive samo Eseni. Eseni su postili, molili se i čekali da Bog pošalje Mesiju i očisti Hram i sveštenstvo.

II. NOVI ZAVET

Bog je počeo da ostvaruje svoj plan. Izabrao je jedan narod i s njim sklopio Savez koji će ljude tog naroda pripremiti za razumevanje Božje pravde i dobrote. Preko proroka Bog je otkrio svoj plan za uspostavljanjem savršenog duhovnog "carstva", zasnovano na novom i boljem Savezu i da tako blagoslovi svet. Ovaj plan će početi da se ostvaruje kada dođe obećani Mesija, o čijem dolasku su veoma detaljno govorili proroci. Oni su rekli gde će se Mesija roditi, kakva će osoba biti i koja dela će morati da učini. Sada je došlo vreme da Mesija dođe i započne razdoblje Novog saveza. Tekstovi Novog zaveta opisuju kako je Isus, koji je bio Hristos (to jest "Pomazanik", Mesija), objavio i uspostavio Novi savez.

Oni govore o tome da je ovaj Novi savez namenjen svim ljudima i opisuju kako su ljudi u prvom veku nove ere reagovali na ljubav koju je Bog milostivo ponudio i postajali deo Novog saveza. Ovi tekstovi daju uputstva ljudima kako da žive na ovom svetu, a opisuju i Božji obećani blagoslov ispunjenog i smislenog života ovde i blagoslov života sa njim posle smrti. Novi zavet sadrži dvadeset i sedam različitih "knjiga", koje je napisalo najmanje osam različitih autora. Svi oni su pisali na grčkom jeziku, kojim se u prvom veku govorilo u svim delovima tadašnjeg sveta. Više od polovine Novog zaveta napisala su četvorica "apostola", ljudi koje je Isus izabrao da budu njegovi specijalni predstavnici ili pomoćnici. Trojica od njih, Matej, Jovan i Petar, pripadali su dvanaestorici Isusovih najbližih sledbenika za vreme njegovog života na zemlji.

Četvrtog, Pavla, Isus je kasnije izabrao za apostola, objavivši mu se u viđenju. Svaka od prve četiri knjige, koje se zovu "evanđelja", daje prikaz života i smrti Isusa Hrista. Uopšteno gledano, evanđelja u prvi plan stavljaju Isusovo učenje, svrhu njegovog dolaska na zemlju i izuzetnu važnost njegove smrti, a ne istorijske činjenice iz njegovog života. To se naročito ogleda u četvrtoj knjizi, Evanđelju po Jovanu. Prva tri evanđelja su veoma slična po sadržaju. U stvari, često se ono što se pominje u jednom evanđelju nalazi i u jednom od ostala dva, ili čak u oba. Svaki autor, međutim, piše za različitu publiku i ima na umu donekle različit cilj od ostalih.

Iza četiri evanđelja nalaze se Dela apostolska, prikaz događaja posle Isusove smrti. U njima se opisuje kako su Isusovi sledbenici širom sveta objavljivali

ljubav koju je Bog ponudio svim ljudima i kako je objavljivanje ovog "evanđelja" ili "radosne vesti" dovelo do toga da veliki broj ljudi širom Palestine i rimskog sveta prihvati hrišćansku veru. Dela apostolska je napisao Luka, očevidac velikog broja događaja koje je zabeležio, i autor trećeg evanđelja. Ove njegove dve knjige čine logičku celinu - Dela apostolska su prirodan nastavak: njegovog prikaza Isusovog života. Posle Dela apostolskih dolazi zbirka poslanica ili pisama upućenih pojedincima ili grupama hrišćana.

Ova pisma su slali istaknuti hrišćani, kao što su bili Pavle i Petar, dvojica Isusovih apostola, a pisali su ih da pomognu ljudima onog vremena da reše probleme sa kojima su se suočavali. Njihova svrha je da informišu, ispravljaju, poučavaju i bodre u veri, zajedničkom životu i životu u svetu one kojima su upućene. I ne samo njih nego i sve hrišćane. Poslednja knjiga Novog zaveta, Otkrivenje, različita je od svih ostalih. U njoj se koristi krajnje slikovit jezik, a opisuju se viđenja njenog autora, apostola Jovana. Mnogi simboli i slike preuzeti su iz Starog zaveta i mogu se najbolje razumeti upoređujući ih sa Starozavetnim tekstovima.

Ova knjiga uverava hrišćane u njihovu konačnu pobedu nad silama zla pomoću Božje sile i sile Isusa Hrista, Njihovog Gospoda i Spasitelja.

Prvi stih iz Evanđelja po Jovanu: "U početku beše Reč Božija, i ta Reč beše u Boga, i Bog beše Reč.

"KNJIGE NOVOG ZAVETA"

Evanđelje po Mateju. Matej je bio jedan od dvanaest Isusovih najbližih sledbenika. Kada ga je Isus izabrao za svog apostola ("poslanika"), Matej je radio kao carinik. Njegovo evanđelje odražava njegovo jevrejsko poreklo i interesovanja. Čini se da ga najviše interesuje ispunjenje Starozavetnih proročanstava u Isusovom životu, ali okosnicu njegove knjige ipak čini Isusovo učenje.

Evanđelje po Marku. Jovan Marko je bio mladi pratilac nekoliko apostola. Njegov stil je sažet i pun akcije. Za razliku od Mateja i Luke, on se veoma malo bavi Isusovim učenjem. Očigledno je da je on svoju knjigu napisao za Nejevreje i da u prvi plan stavlja ona Isusova dela koja dokazuju da je Sin Božji. Čini se da mu je najvažnije da ljudi saznaju da je Isus došao na zemlju da bi čovečanstvo spasao od posledica greha.

Evanđelje po Luki. To je prva od dve knjige koje je napisao jedan od saputnika apostola Pavla. Luka je bio obrazovan čovek, lekar i nadaren pisac. Čini se da je dobro poznao Markovo evanđelje i veliki deo Matejevog, ali on iz njih uzima samo one delove za koje je siguran da će biti privlačni i razumljivi Nejevrejima. Njemu je više od ostalih pisaca evanđelja stalo da napiše sreden prikaz Isusovog života kao istorijske realnosti. Međutim, naglasak nije na događajima iz Isusovog života, nego na Isusu kao osobi punoj ljubavi i brižnosti, koja je učila ljude stvarnom značenju života i svim ljudima nudila pomoć i spasenje.

Evanđelje po Jovanu. Ovo evanđelje je veoma različito od ostala tri, što se vidi već iz prelepeg ali dubokog uvoda. Jovan piše o mnogo čemu što se ne nalazi u drugim evanđeljima, a najvažnije mu je da dokaže da je Isus Mesija (Hristos), Sin Božji i Spasitelj sveta.

Dela apostolska. I ovu knjigu je napisao Luka, i ona predstavlja nastavak njegovog evanđelja. Ona počinje Isusovim nalogom njegovim sledbenicima da idu po celom svetu i

da objavljuju "radosnu vest", poruku o Božjoj ljubavi prema čovečanstvu. Isus je hteo da oni govore ono što su sada znali o njegovom božanskom poslanju da spase ljude na zemlji od posledica njihovih greha. Luka prati uzbudljivo izvršavanje ovog zadatka, usredsređujući se na delovanje dve glavne ličnosti, Petra i Pavla, i opisuje kako se hrišćanstvo, od svog skromnog početka u Jerusalimu, brzo proširilo u okolne krajeve, Judeju i Samariju, a potom i u najudaljenije delove Rimskog carstva.

Grupa tekstova koji slede sastoji se od Pavlovih poslanica (pisama). Apostol Pavle (prvobitno Savle) bio je obrazovan Jevrej iz Tarsa u Kilikiji (današnja jugoistočna Turska), a obrazovanje je stekao u Jerusalimu. Isticao se među farisejima i žestoko se suprotstavljao hrišćanskom pokretu u prvim godinama njegovog postojanja. Ali, kad mu se Isus pojavio u viđenju, Pavlov život se u potpunosti izmenio. Desetak godina kasnije, Pavle je počeo naveliko da putuje i da objavljuje poruku o Hristu. U ovom periodu je napisao veliki broj poslanica crkvama (grupama hrišćana) i pojedincima. Trinaest ovih poslanica nalazi se u Novom zavetu.

Poslanica Rimljanima je Pavlova najduža i najpotpunija poslanica. Većina njegovih poslanica je upućena grupama hrišćana u gradovima u kojima je on prvi propovedao o Hristu i osnovao crkve. Ali, kad je pisao ovu poslanicu hrišćanima koji su živeli u Rimu, on nikad pre nije bio u tom gradu. U to vreme, oko 57. godine n.e., nalazio se u Grčkoj. Pošto nije mogao da putuje u Rim kao što je želeo, svoje učenje je izneo u ovoj poslanici, koja predstavlja brižljivo napisan prikaz osnovnih istina hrišćanske vere.

Prva i Druga poslanica Korinćanima su dve od nekoliko poslanica koje je Pavle napisao hrišćanima u Korintu, gradu u južnoj Grčkoj. On u prvoj poslanici govori o problemima koji su se pojavili među tamošnjim hrišćanima i odgovara na pitanja koja su mu neki od njih postavili. Glavne teme su jedinstvo hrišćana, brak, blud, razvod, jevrejski običaji, itd. Od posebnog značaja je 13. poglavlje, poznati Pavlov tekst o ljubavi, koju on smatra rešenjem za sve probleme. Druga poslanica je odgovor na reakcije Korinćana na prvu poslanicu.

Poslanica Galaćanima govori o problemima jedne druge vrste među hrišćanima u Galatiji. Tamo je Pavle ranije objavio hrišćansku poruku i osnovao nekoliko crkava. Posle je tamo došla grupa jevrejskih učitelja i počela da širi ideje koje su se veoma razlikovale od pravog učenja o Hristu. Rešenje problema koji je nastao bilo je od životne važnosti jer je on imao poguban uticaj na ispravan odnos čoveka i Boga. Pošto u to vreme nije mogao da otputuje u Galatiju, Pavle se u svojoj poslanici uhvatio u žestok koštac s ovim problemom. Kao i njegova poslanica Rimljanima, i ova govori o osnovnim postavkama hrišćanske vere, ali iz drugog razloga. Pavle je

Poslanicu Efescima napisao iz tamnice, ali se ne zna ni kada ni gde. Tema ove poslanice je Božji plan da sve ljude dovede pod Hristovu vlast. Pavle podstiče hrišćane da jedan s drugim žive skladno i u potpunoj predanosti onome što je Bog za njih pripremio. Pavle je i

Poslanicu Filipljanima napisao u tamnici, verovatno u Rimu. On se u to vreme suočavao sa mnogim nevoljama, ali se uzdao u Boga pa je i ova poslanica puna pouzdanja i radosti, a napisao ju je da ohrabri hrišćane u Filipima i da im zahvali za novčanu pomoć koju su mu poslali.

Poslanica Kološanima govori o Pavlovom suprotstavljanju lažnim učenjima koja su mučila crkvu u Kolosi, gradu u Maloj Aziji (današnja Turska). Ova poslanica je u

nekim delovima slična poslanici Efescima, a u njoj Pavle daje praktične savete za život kakav bi hrišćani trebalo da vode.

Prva i Druga poslanica Solunjanima su verovatno bile jedne od Pavlovih najranijih poslanica. Na svom prvom putovanju u Makedoniju (severna Grčka), Pavle je Solunjanima preneo hrišćansku poruku. Mnogi su poverovali, ali Pavle je uskoro morao da ode odande. Zato im je on pisao da ih ohrabri u njihovoj novoj veri. On im u ovim poslanicama piše i o nekim stvarima koje oni nisu razumeli, naročito o Hristovom ponovnom dolasku.

Prva i Druga poslanica Timoteju i Poslanica Titu napisane su pred kraj Pavlovog života dvojici njegovih bliskih pratilaca. Pavle je bio ostavio Timoteja u Efesu, a Tita na Kritu da razreše probleme vezane za organizovanje i funkcionisanje tamošnjih crkava i da im pomognu u njihovom osamostaljivanju. U prvoj poslanici Timoteju i onoj Titu, Pavle daje smernice za izbor vođa i uputstva za rešavanje različitih problema i situacija. Druga poslanica Timoteju, koju je Pavle napisao dok je bio u tamnici i osećao da mu se primiće kraj, veoma je lične prirode. Puna je saveta i ohrabrenja kojima Pavle podstiče Timoteja da sledi primer njegove vere, hrabrosti i istrajnosti.

Poslanica Filimonu je kratko pismo koje je Pavle napisao u isto vreme kad i Poslanicu Kološanima. Filimon, hrišćanin iz Kolose, bio je gospodar odbeglog roba Onisima, koji je pod Pavlovim uticajem postao hrišćanin. Ova poslanica je molba Filimonu da oprost Onisimu i da ga primi nazad. Pored Pavlovih poslanica, u Novom zavetu se nalazi još osam poslanica koje su napisali drugi Isusovi sledbenici. Ne zna se ko je pisac

Poslanice Jevrejima, ali je jasno daje ona napisana Jevrejima koji su poverovali u Hrista, a koji su bili u opasnosti da se okrenu od te svoje vere. Ova poslanica je napisana s ciljem da ohrabri ove hrišćane i da osnaži njihovu veru. Pisac ističe Hristovu uzvišenost nad svim drugim bićima i osobama i prednost večnog sveštenstva Isusa Hrista i "boljeg saveza" nad Starozavetnim sveštenstvom i "prvim savezom". Poslanica završava porukom hrišćanima da se uzdaju u Boga i da žive za njega. Kad se govori o

Poslanici Jakovljevoj, gotovo uvek se koristi izraz "praktična uputstva". Ovu poslanicu je napisao Jakov, Božji i Isusov "sluga", za koga neki misle da je bio jedan od Isusove braće. Njegovo jevrejsko poreklo jasno izbija iz njegovog učenja o pravičnosti i pravdi, pomaganju siromasima, prijateljstvu sa svetom, mudrosti, uzdržljivosti, nevoljama i iskušenjima, izvršavanju i slušanju, veri i delima. On takođe podstiče ljude da se mole i da budu strpljivi.

Prvu i Drugu poslanicu Petrovu napisao je apostol Petar hrišćanima koji su živeli na raznim mestima. On im govori o njihovoj živoj nadi i njihovom stvarnom domu na nebu. Zbog teških vremena u kojima žive, Petar ih uverava da ih Bog nije ostavio i da će im zbog njihovih stradanja biti bolje. On ih podseća da ih je Bog blagoslovio i da im je kroz Isusa Hrista oprostio grehe, a oni na to treba da uzvrate ispravnim životom. U drugoj poslanici apostol se obračunava sa lažnim učiteljima, govori o istinskom znanju i drugom Hristovom dolasku.

Prvu, Drugu i Treću poslanicu Jovanovu napisao je apostol Jovan. Njegove poslanice ljubavi uveravaju vernike da će ih Bog uvek prihvatiti. Jovan govori o tome da ljudi svoju ljubav pokazuju Bogu voleći ljude oko sebe i čineći ono što Bog traži od njih. Druga i treća poslanica mole hrišćane da se međusobno vole i

daju upozorenja protiv lažnih učitelja i bezbožnog ponašanja. Pisac **Poslanice Judine** je Jakovljevi brat i, verovatno, jedan od Isusove braće. Ova poslanica podstiče na vernost i obračunava se sa smutljivcima i lažnim učiteljima.

Otkrivenje apostola Jovana različito je od svih ostalih knjiga Novog zaveta. U ovoj knjizi Jovan koristi izrazito figurativan i simboličan jezik da bi opisao viđenje koje je imao. Mnogi simboli i slike preuzeti su iz Starog zaveta pa se najbolje mogu razumeti u poređenju sa Starozavetnim tekstovima. Ova knjiga uverava hrišćane u konačnu pobjedu nad silama zla pomoću Božje sile i sile Isusa Hrista, njihovog vođe i pomagača.

III. NOVI ZAVET I SAVREMENI ČITALAC

Današnji čitalac Biblije treba da ima na umu da su ove knjige napisane pre nekoliko hiljada godina, za ljude koji su živeli u potpuno različitom kulturnom okruženju od našeg. Uopšteno gledano, ovi tekstovi stavljaju naglasak na načela koja su univerzalno istinita, iako se mnogi od istorijskih prikaza, ilustracija koje se koriste i pojava koje se pominju mogu razumeti tek uz izvesno poznavanje vremena i kulture u kojoj su živeli. Na primer, Isus je ispričao priču o čoveku koji seje na njivi na kojoj postoje različite vrste tla. Današnji čitalac možda ne zna ništa o takvim vrstama tla, ali pouka koju Isus izvlači iz ovog primera odnosi se na ljude u svakom vremenu i na svakom mestu.

Svet Biblije se savremenom čitaocu može učiniti čudan. Običaji, stavovi, način govora, sve mu to može izgledati strano. Jedino je razumno sve to procenjivati na osnovu standarda onog vremena i prostora, a ne na osnovu današnjih standarda. Takođe je važno napomenuti da Biblija nije napisana kao naučna knjiga, nego prevashodno zato da opiše istorijske događaje i istakne njihov značaj za čovečanstvo. Njeno učenje se sastoji od univerzalnih istina koje su van domašaja nauke. Ona ostaje aktuelna čak i u ovom vremenu, zato što govori o čovekovim osnovnim duhovnim potrebama, koje se nikad ne menjaju.

Ko god objektivno čita Bibliju, može da očekuje da će izvući veliku korist. Steći će znanje o istoriji i kulturi starog sveta. Saznat će o životu i učenju Isusa Hrista i šta znači biti njegov sledbenik. Upoznat će neke osnovne duhovne vrednosti i, na osnovu praktičnih primera, naučiti kako da vodi dinamičan, radošću ispunjen život. Naći će odgovore na najteža životna pitanja. Postoje, dakle, mnogi valjani razlozi za čitanje ove knjige, i ko god je bude čitao otvorenog i radoznalog uma, verovatno će otkriti svrhu koju je Bog namenio njegovom životu.

Izvor: Novi Zavet, Savremeni srpski prevod.

Ako nemaš Bibliju, odnosno Sveto Pismo na tvom željenom pismu - jeziku, kod nas je možeš naručiti. Precizno opiši kakvu Bibliju želiš, takođe ti možemo uputiti na katalog pa izaberi sam-a: dobravest@bluewin.ch

Odgovara: Nikola

Mijatov-Meister